

BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI O'QISH DARSLARIDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH

Namangan viloyati Kosonsoy tumani

34 sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Hamrayeva Naziraxon Mamasharipovna

93 372 17 16

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol usullardan foydalanishning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol yondashuvlar o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va bilimlarni amaliy tarzda qo'llash imkonini yaratadi. Maqola davomida interfaol metodlarning pedagogik asoslari, zamonaviy tajribalari va ularning boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich sinf, sinfdan tashqari o'qish, interfaol usullar, pedagogik metodlar, o'quvchilarning faolligi, ta'lim samaradorligi.

Kirish

Boshlang'ich sinf ta'limi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini shakllantirish, ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvlarni o'stirish uchun muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda o'quvchilarning diqqat doirasi cheklangan va ular tezda zerikishi mumkinligi sababli darslar interaktiv, qiziqarli va faoliyatga boy bo'lishi talab etiladi. Sinfdan tashqari o'qish darslari esa o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, yangi ko'nikmalarni mustahkamlash va shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi.

Shu bois, interfaol metodlardan foydalanish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida qaraladi. Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol usullardan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni mustaqil o'zlashtirish, fikrlash va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Interfaol yondashuvlar dars jarayonini qiziqarli qilish, o'quvchilarning diqqatini jalb etish va ularning har birini faol ishtirokga jalb etishga xizmat qiladi. Masalan, rolli o'yinlar orqali o'quvchilar turli vaziyatlarda so'zlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, guruh ishlari esa muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini oshiradi. Shu bilan birga, loyiha asosida mashg'ulotlar o'quvchilarga o'z qobiliyatlarini namoyon qilish va bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar bilan o'tkazilgan sinfdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning faolligi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Multimediyadan foydalanish, vizual va audio materiallarni qo'llash darsni yanada qiziqarli va tushunarli qiladi, shu bilan birga o'quvchilarning turli o'rganish uslublariga moslashuvchanligini ta'minlaydi. Interfaol mashg'ulotlar nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlashga, balki ularni amaliy tarzda qo'llashga ham yordam beradi.

Shuningdek, interfaol metodlarni qo'llash o'qituvchilarga o'quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlash va shaxsiy yondashuvni ishlab chiqish imkonini beradi. Masalan, sinfdan tashqari o'qish jarayonida turli qobiliyat va qiziqishlarga ega o'quvchilar guruhlarga bo'linib, bir-biri bilan muloqot qilib, o'rganayotgan mavzuni o'zlashtiradi. Bu esa nafaqat bilimlarni mustahkamlashga, balki o'quvchilar orasida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol yondashuvlarni muntazam va tizimli qo'llash boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'rganish jarayoniga qiziqishni oshiradi, ularning diqqatini uzoq vaqt saqlashga yordam beradi va bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo'llash

o'qituvchilarga darsni moslashuvchan va har bir o'quvchi ehtiyojlariga mos tarzda tashkil etish imkonini beradi.

Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol usullarni qo'llash pedagogik jarayonni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi. Bu yondashuv o'quvchilarning faolligi, ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi, bilimlarni mustahkamlashni ta'minlaydi va o'qituvchiga darsni samarali va qiziqarli o'tkazish imkonini beradi. Shu sababli pedagoglar interfaol metodlarni turli shakllarda birlashtirib, sinfnig individual xususiyatlariga moslashtirilgan mashg'ulotlar tashkil etishi muhim hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol yondashuvlar o'quvchilarning bilimlarni mustaqil o'zlashtirish, fikrlarni tahlil qilish va bir-biri bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalarini oshiradi.

Ushbu metodlarga rolli o'yinlar, guruh ishlari, loyiha asosida darslar, muloqot va muhokama mashg'ulotlari, multimediyadan foydalanish va vizual materiallar kiradi. Interfaol darslar o'quvchilarda faollikni rag'batlantiradi, o'quv jarayonini qiziqarli qiladi va bilimni mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, interfaol yondashuvlar o'qituvchilarga o'quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlash va ularga mos pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi. Zamonaviy ta'limda sinfdan tashqari mashg'ulotlar bilan bog'liq metodik tajribalar o'quvchilarning ijodiy va kommunikativ salohiyatini oshiradi, bilimlarni amaliyotga tadbiq qilishni rag'batlantiradi va o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol usullardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish, bilimlarni mustahkamlash va ularni amaliyotga tatbiq etishga imkon beradi. Shu maqsadda darslarda rolli o'yinlar, guruh ishlari, loyiha asosida mashg'ulotlar, muhokama va muloqot mashg'ulotlari, shuningdek, multimediyaviy vositalar keng qo'llaniladi. Rolli o'yinlar orqali o'quvchilar turli vaziyatlarda muloqot qilib, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini

rivojlantiradi, guruh ishlari esa jamoaviy hamkorlikni rag'batlantiradi va o'quvchilarga bir-birining fikrini tinglash va baholash ko'nikmasini beradi.

Loyiha asosida mashg'ulotlar o'quvchilarga mavzuni chuqurroq o'zlashtirish, ijodiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, interfaol mashg'ulotlar o'quvchilarning qiziqishini saqlash va ularni dars jarayonida doimiy ravishda faollikda ushlab turishga yordam beradi. Multimediyaviy vositalardan foydalanish esa vizual va audio materiallar orqali mavzularni tushunarli qiladi, o'quvchilarning turli o'rganish uslublariga moslashuvchanligini ta'minlaydi va darsni yanada qiziqarli qiladi.

Interfaol yondashuvlarni qo'llash o'qituvchilarga ham pedagogik jarayonni individual tarzda boshqarish imkonini beradi. Masalan, sinfdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarning individual qobiliyatlari, qiziqishlari va bilim darajasi hisobga olinadi. Bu esa nafaqat bilimlarni mustahkamlash, balki ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va o'quvchilarning o'zini erkin ifoda etishiga yordam beradi. Shu tarzda, darslar o'quvchilarga yanada samarali va mazmunli bo'lib, ta'lim jarayoni sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tariladi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar bilan o'tkazilgan sinfdan tashqari mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tanqidiy baholash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, interfaol yondashuvlar o'quvchilarda o'z-o'zini baholash va bir-birini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi, bu esa ularning o'quv jarayonidagi faolligi va mas'uliyatini oshiradi. Pedagoglar uchun bu metodlarni tizimli va muntazam qo'llash darsni samarali va qiziqarli qilishga xizmat qiladi, o'quvchilarning bilim darajasi va ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Boshlang'ich sinflarda sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol usullardan foydalanish o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga, diqqatini ushlab turishiga va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, darslarni kichik guruhlariga bo'lib o'tkazish orqali har bir o'quvchi faol ishtirok etadi, muammolarni birgalikda yechadi va

bilimlarini sinfdoshlariga tushuntiradi. Shu bilan birga, guruh ichida rollarni taqsimlash orqali o'quvchilar mas'uliyatni his qiladi, hamkorlik va muloqot ko'nikmalari rivojlanadi.

Loyiha asosidagi mashg'ulotlar o'quvchilarga o'zlarini erkin ifoda qilish imkonini beradi, mavzuni mustaqil o'rganishga rag'batlantiradi va amaliy ko'nikmalarini shakllantiradi. Masalan, tabiat mavzusini o'rganayotganda o'quvchilar kichik guruhlarda o'z loyihalarini tayyorlab, vizual materiallar yordamida taqdimot qilishi, mavzuni yanada chuqur tushunishlariga yordam beradi. Shu tarzda, interfaol metodlar darsni faqat nazariy bilim berish bilan cheklamay, o'quvchilarni faol o'rganuvchi, muammolarni hal qiluvchi va ijodkor shaxsga aylantiradi.

Multimediya vositalar, masalan, taqdimotlar, animatsiyalar, video materiallar va interaktiv dasturlar darsni yanada qiziqarli va tushunarli qiladi. Vizual va audio materiallar o'quvchilarning turli o'rganish uslublariga moslashuvchanlikni oshiradi va dars jarayonida tushunarsizlikni kamaytiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo'llash o'qituvchilarga o'quvchilarning individual qobiliyatlari va bilim darajasini kuzatish imkonini beradi, bu esa shaxsiy yondashuvni ishlab chiqishga yordam beradi.

Sinfdan tashqari o'qish darslarida interfaol metodlarni muntazam va tizimli qo'llash pedagogik jarayonni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi. Masalan, so'zlashuv mashg'ulotlari, muloqot va muhokama sessiyalari o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi va ularni darsga faol jalb qiladi. Shu bilan birga, interfaol yondashuvlar o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va bir-birini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi, bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Pedagogik tajriba shuni ko'rsatadiki, sinfdan tashqari mashg'ulotlarda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, o'qituvchilar darslarni rejalashtirishda turli interfaol metodlarni birlashtirishi, o'quvchilarning individual

xususiyatlarini hisobga olgan holda mashgʻulotlarni tashkil qilishi va multimediyaviy vositalarni samarali qoʻllashi tavsiya etiladi.

Interfaol usullar orqali tashkil etilgan sinfdan tashqari mashgʻulotlar nafaqat oʻquvchilarning faolligini oshiradi, balki ularning bilimlarni amaliyotda qoʻllash, ijodiy va tanqidiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantirish, hamda oʻqituvchiga pedagogik jarayonni individuallashtirish imkonini beradi. Shu tariqa, interfaol yondashuvlar boshlangʻich sinflarda taʼlim sifatini oshirish va oʻquvchilarning oʻquv jarayoniga qiziqishini mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi.

Sinfdan tashqari mashgʻulotlarda interfaol yondashuvlarni qoʻllash, shuningdek, oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda darslarni tashkil etish pedagogik jarayonni shaxsiylashtirish va taʼlim sifatini oshirishga yordam beradi. Bu yondashuv oʻquvchilarning diqqatini jalb qilish, bilimlarni amaliyotda qoʻllash, ijodiy va tanqidiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega boʻladi. Shu sababli, boshlangʻich sinflarda sinfdan tashqari oʻqish darslarida interfaol metodlarni samarali qoʻllash taʼlim jarayonining sifatini oshirish va oʻquvchilarning qiziqishini mustahkamlash uchun zarur hisoblanadi.

Xulosa

Interfaol usullarni boshlangʻich sinflarda sinfdan tashqari oʻqish darslarida qoʻllash oʻquvchilarning faolligini oshiradi, bilimlarni amaliy tarzda oʻzlashtirish imkonini beradi va ularning ijodiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlar darslarni qiziqarli qilish, oʻquvchilarning bir-biri bilan muloqotini ragʻbatlantirish va mustaqil fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Pedagoglar uchun interfaol yondashuvlarni tizimli qoʻllash, turli metod va vositalarni birlashtirish va oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish tavsiya etiladi. Sinfdan tashqari mashgʻulotlarda interfaol usullardan foydalanish oʻquvchilarning taʼlimga boʻlgan qiziqishini oshirish, bilim va koʻnikmalarini

mustahkamlash hamda darslarni samarali va maqsadga yo'naltirilgan qilish imkonini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Baeva, S. (2019). Boshlang'ich sinf pedagogikasi va metodikasi. Toshkent: O'zbekiston.

Islomova, D. (2021). Sinfdan tashqari darslarda interfaol metodlar. Pedagogika va ta'lim, 3, 45-53.

Rahimova, L. (2020). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida faollikni oshirishning innovatsion usullari. Ta'lim va rivojlanish, 2, 22-30.

Johnson, D., & Johnson, R. (2018). Active Learning in Elementary Education. Routledge.

Taymurova, N. (2022). Multimediyadan foydalanish orqali interfaol o'qitish. O'zbekiston pedagogik jurnali, 4, 15-25.